

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

VARČEVANJE V ČASU FINANČNE
KRIZE IN PONUDBA VARČEVALNIH
PRODUKTOV ZAVAROVALNICE

TAMARA LOZEJ

KOPER, 2010

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

VARČEVANJE V ČASU FINANČNE
KRIZE IN PONUDBA VARČEVALNIH
PRODUKTOV ZAVAROVALNICE

Tamara Lozej

Koper, 2010

Mentor: viš. pred. mag. Igor Stubelj

POVZETEK

Varčevanje fizičnih oseb v času finančne krize je tema, ki sem si jo izbrala za svojo zaključno nalogo. V njej sem se osredotočila na finančno krizo, na načine varčevanja ljudi ter zakaj se odločajo za varčevanje svojega denarja. V zaključni nalogi bom predstavila tudi varčevalne produkte Zavarovalnice Triglav, d. d. Finančna kriza, ki se je začela že leta 2007 v Združenih državah Amerike in se nato razširila v Evropo je prizadela celotno svetovno gospodarstvo. Tudi Slovenija se krizi ni mogla izogniti, še vedno se srečujemo s posledicami te krize. Posledice globalne finančne krize pa se čutijo tudi na varčevalnih navadah in produktih. Ljudje varčujejo na različne načine: najpogostejše je varčevanje na banki, varčevanje preko raznih skladov, vrednostnih papirjev ter raznovrstnih zavarovanj. Z vsemi vrstami varčevanja pa si hočemo omogočiti lepšo prihodnost.

Ključne besede: varčevanje, finančna kriza, zavarovalništvo, tveganje, oplemenitenje prihrankov, naložbe, varčevalni produkti, investicije.

SUMMARY

Saving of persons in times of financial crisis is a topic that I had chosen for my bachelor degree theme. I will focus on the financial crisis, on a person saving habits and why they decide to save their money. In the thesis I will present savings products of insurance company Zavarovalnica Triglav d. d. The financial crisis which had started already in 2007 in the United States and then has been spreader to Europe, has affected the entire world economy. Even Slovenia, could not avoid the crisis and still face the consequences of this crisis. Consequences of the global financial crisis are felt on the savings habits and products. People are saving on different ways: the most common is saving at the bank, saving through various funds, securities and different insurances. With all types of savings, we want to allow us a brighter future.

Key words: saving, financial crisis, insurance, risk, processing savings, investments, savings products, investment.

UDK: 368(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela	1
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev diplomskega dela.....	2
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema:	3
2	Varčevanje	5
2.1	Opredelitev varčevanja.....	5
2.2	Načini varčevanja	5
2.3	Kaj vse vpliva na varčevanje?	5
2.3.1	Prihranki.....	6
2.3.2	Obrestna mera	6
2.3.3	Inflacija	6
2.4	Varčevanje v bankah.....	6
2.5	Zavarovanja	7
2.5.1	Življenjsko zavarovanje	7
2.5.2	Pokojninsko zavarovanje	7
2.5.3	Rentno zavarovanje.....	7
2.5.4	Naložbeno zavarovanje	8
2.6	Investicijski skladi	8
2.7	Naložbe v vrednostne papirje	8
3	Finančna kriza.....	9
3.1	Začetek finančne krize	10
3.2	Finančna kriza v Sloveniji.....	11
3.3	Ukrepi za omilitev finančne krize	11
4	Varčevalni produkti zavarovalnice Triglav, d. d.....	13
4.1	Zavarovalnica Triglav, d. d.....	13
4.2	Vrste varčevalnih produktov pri Triglav, d. d.....	13
4.2.1	Zavarovanje Fleks	13
4.2.2	Naložbeno zavarovanje	14
4.2.3	Življenjsko zavarovanje	14
4.2.4	Štipendijsko zavarovanje	15
4.2.5	Rentno zavarovanje.....	15
4.2.6	Pokojninsko zavarovanje	15
4.3	Spreminjanje ponudbe varčevalnih zavarovanj.....	16
5	Raziskava o vplivih finančne krize na varčevanje.....	19
5.1	Opredelitev problema	19
5.2	Načrt raziskave	19

5.3	Analiza pridobljenih rezultatov	20
5.4	Ugotovitve	26
6	Sklep.....	29
	Literatura	31
	Priloge	33

SLIKE

Slika 3.1	Gibanje vrednosti sklada Vanguard Primecap Core	9
Slika 3.2	Gibanje vrednosti in cen nekaterih slovenskih skladov.....	10
Slika 4.1	Obračunana zavarovalna premija in indeks rasti v letu 2007 (v EUR) ..	16
Slika 4.2	Obračunana zavarovalna premija in indeks rasti v letu 2009 (v EUR) ..	17
Slika 4.3	Gibanje vrednosti premij življenjskih zavarovanj	17
Slika 5.1	Čas varčevanja	21
Slika 5.2	Spol anketirancev	25

TABELE

Tabela 5.1	Ali varčujete?	20
Tabela 5.2	Za kakšen način varčevanja ste se odločili?	20
Tabela 5.3	Koliko časa že varčujete?	21
Tabela 5.4	Če varčujete, kaj je bil vzrok za vašo odločitev?.....	22
Tabela 5.5	Ali spremljate gibanje vrednosti svojih privarčevanih zneskov?	22
Tabela 5.6	V kolikšni meri ste pripravljeni tvegati za vašo vložena sredstva?	23
Tabela 5.7	Ali ste seznanjeni s trenutnim stanjem na finančnih trgih?	23
Tabela 5.8	Ali ste spremenili način vašega varčevanja v obdobju treh let?	23
Tabela 5.9	Kakšne vrste spremembo ste izbrali?.....	24
Tabela 5.10	Kaj je bil vzrok za spremembo, če ste se odločili zanjo?	24
Tabela 5.11	Spol	24
Tabela 5.12	Starost	25
Tabela 5.13	Izobrazba.....	26

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Varčevanje¹ vključuje skrb za boljšo prihodnost. Pomeni odpovedovanje porabi finančnih sredstev v danem trenutku. Bančna definicija varčevanja pomeni predstavitev porabe v kasnejše obdobje (Vodušek 2006). Ljudje varčujemo iz različnih razlogov. Med najpomembnejše razloge sodijo zagotavljanje dodatnih finančnih prihodkov v starosti, skrb za boljšo finančno prihodnost svojih otrok, zagotavljanje finančnih sredstev za zadovoljevanje luksuznih potreb (nakup stanovanja, avtomobila, eksotična potovanja ...), zavarovanja, ustvarjanje »zlate« rezerve za nepričakovane namene, plemenitenje presežka finančnih sredstev ...

Pri varčevanju posameznika je najpomembnejša višina vložnega prihranka, obrestna mera, ki vpliva na višino ponudbe privarčevanih sredstev ter inflacija. Na vse te tri dejavnike varčevanja pa vpliva čas. Nahajamo se v času, ko se soočamo s posledicami globalne finančne krize. Te povzročajo zahtevnejše pridobivanje finančnih virov (kreditov), lahko upočasnijo nekatere načrtovane investicije, povečajo odpuščanja zaposlenih in stečaje podjetij (STA 2007).

Finančna kriza je povzročila ogromno škode na mednarodnih trgih. Kriza se je odražala v kopičenju ekonomskih neravnotežij, napihnenih vrednostih premoženja in deviznem tečaju domače valute. Vzroki za to so: slabosti finančnega sektorja in strukturni problem v državi (Štiblar 2009).

Finančna kriza, ki je Evropo zajela leta 2008, tudi Slovenije ni obšla. V letu 2009 se je kriza v državi poglobila, a statistični podatki za leto 2008 kažejo, da je bil vpliv krize na slovensko gospodarstvo v začetku leta še nepomemben, proti koncu leta pa se je stopnjeval (Mancini 2009, 9). Poglobitev finančne krize ob koncu poslovnega leta je upočasnila gospodarsko aktivnost, investicijski pogum pa je uplahnil.

Zavarovalnice so krizo občutile takoj, ko je propadlo nekaj ameriških bank, saj so imele v teh bankah v obliki vrednostnih papirjev naloženih nekaj prostih sredstev. Nekaterim med njimi so se pomembno zmanjšali pričakovani dobički od investiranja v delnice. Zmanjšala se je tudi rast premije naložbenih življenjskih zavarovanj, večjih vplivov na zavarovalnice pa kriza nima (Štiblar in Šramel 2009, 49).

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Namen moje zaključne naloge je raziskati odzive na varčevanje prebivalstva, predvsem njihove spremembe v času globalne finančne krize. Ali so ljudje v obdobju zadnjih treh let spremenili svoje varčevalne navade? Ali so varčevalci seznanjeni s

¹ Razlika med prihraniti in varčevati: prihraniti pomeni ne rabiti. Prihranek je tisto, kar ni bilo porabljeno.

trenutno situacijo na finančnih trgih? Pregledala bom njihove varčevalne navade, na kakšne načine in za kakšne namene varčujejo. Zanima me ali se je varčevanje v tem obdobju spremenilo in če se je, kateri so najpogostejši vzroki za to. Pregledala pa bom tudi ali je kriza vplivala ponudbo varčevalnih načinov s strani Zavarovalnice Triglav, d. d. (v nadaljevanju Triglav d. d.), in sicer v obdobju od leta 2007 do danes. Pri tem me zanima ali je le-ta povečala svojo ponudbo varčevalnih produktov in v kakšno smer je poglobila svojo ponudbo.

Cilji naloge:

- predstaviti ponudbo varčevalnih produktov Triglav, d. d.,
- ugotoviti vzroke, zaradi katerih se ljudje odločajo za varčevanje,
- analizirati ali na varčevanje ljudi vplivajo trenutne razmere na finančnih trgih,
- raziskati ali stopnja izobrazbe vpliva na stopnjo pripravljenosti večjega tveganja.

Raziskovalna vprašanja:

Ali je Triglav, d. d., v času globalne finančne krize povečala spekter varčevalnih produktov?

Kateri so najpogostejši vzroki varčevanja?

Ali so varčevalci zaradi trenutnih finančnih razmer na trgu spremenili svoje varčevalne navade?

Ali višja stopnja izobraženosti vpliva na višjo nagnjenosti k tveganju?

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev diplomskega dela

Pri pripravi zaključne projektne naloge bodo v teoretičnem delu uporabljene različne metode pridobivanja podatkov o finančni krizi in zavarovalnih produktih Triglav, d. d. Z metodo deskripcije bodo z opisovanjem predstavljeni osnovni teoretični pojmi varčevanja in finančne krize. Pri razčlenjevanju in pojasnjevanju posameznih teoretičnih navajanj bo uporabljena metoda analize. Uporabljena bo tudi metoda kompilacije za prevzemanje rezultatov stališč in spoznanj drugih avtorjev iz dostopne literature o vplivu globalne finančne krize na varčevanje.

V empiričnem delu bo uporabljena enovzorčna presečna raziskava, ki bo izvedena enkrat s pomočjo anketnega vprašalnika. Anketni vprašalnik bo posredovan preko spletne strani FluidSurveys.com. Z anketnim vprašalnikom bodo pridobljeni podatki, ki se nanašajo na raziskovalni problem. Glavne spremenljivke anketnega vprašalnika bodo vplivi finančne krize na varčevalne navade med anketiranci. Vzorčni okvir bo sestavljal seznam ljudi po vsej Sloveniji. Na voljo za izpolnjevanje elektronske ankete bo deset dni oziroma izpolnjenih vsaj 50 anketnih vprašalnikov. Za analiziranje podatkov bo uporabljen Excelov program.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema:

Pri pridobivanju podatkov nisem imela večjih težav zaradi velike razpoložljivosti tovrstne literature, saj se še vedno srečujemo s posledicami globalne finančne krize. V teoretičnem delu sem se omejila na finančno krizo v Sloveniji, varčevalne navade ljudi in na produkte varčevalnih zavarovanj Triglav, d. d. S strani Triglav, d. d., so mi namenili pomoč pri pridobivanju dokumentacije iz preteklih let zato sem lahko naredila primerjavo med sedanjo ponudbo varčevalnih zavarovanj ter ponudbo v času pred finančno krizo.

V empiričnem delu pri pridobivanju podatkov anketirancev ni bilo večjih ovir. Ti podatki so bili pridobljeni na enostaven način. Anketiranec ni imeli težav z izpolnjevanjem in oddajo anketnega vprašalnika, ko je anketni vprašalnik izpolnil se je ta avtomatično shranil. Omejitve v empiričnem delu so bile pri ciljni skupini ljudi, ki že imajo redne dohodke. Pri obdelavi podatkov ni bilo težav.

2 VARČEVANJE

Ker je v sodobnem času prihodnost negotova, se ljudje vedno bolj zavedamo, da mora za finančno varnost poskrbeti vsak sam. V večini primerov ljudje varčujemo za obdobja, ko morda ne bomo imeli rednih prilivov ali pa bodo ti oslabljeni. V odboju pred finančnimi zlomi borz, tako imenovanem kriznem obdobju, smo vseeno vlagali v različne vzajemne sklade, življenjska zavarovanja in obveznice.

2.1 Opredelitev varčevanja

Pomen varčevanja je gospodarsko porabljanje dobrin ali denarja. Varčevanje pomeni odpoved porabi in ponudbo tistega dela dohodka, ki ni bil porabljen za potrošne dobrine, na kreditnem trgu. V človeški naravi je varčevanje nekaj, kar vključuje skrb za lepšo prihodnost. Ljudje se odpovedujemo nekemu delu svojih denarnih prihodkov, tako imenovanim prihrankom, da bi si lahko v zrelejših dnevih življenja zagotovili finančno varnost ali pa privoščili izpolnitev luksuznih potreb.

Prihranek je znesek, ki ga varčevalci želimo čim bolj donosno, a hkrati varno oplemenititi. Za višino zneska se odloči vsak posameznik posebej, predvsem na podlagi svojega finančnega položaja in načrtov za prihodnost. Pri tem je tudi pomembno, za koliko časa se bo varčevalec odločil, da se odpove svojim prihrankom ter stopnja tveganosti (Vodušek 2006).

2.2 Načini varčevanja

Svoje prihranke lahko varčujemo na različne načine. Kljub velikemu številu naložbenih možnosti je med Slovenci še vedno najbolj priljubljen način varčevanja investiranje v bančno-zavarovalniške produkte. Večina varčevalcev se odloča za to obliko, saj zagotavlja varnost in manjše tveganje nad izgubo vrednosti vložkov denarja (Herjavec in Štamol 2007).

Varčevalci varčujemo iz različnih razlogov, zato se temu tudi prilagaja ponudba na slovenskem trgu. Ljudje lahko varčujemo v bankah (varčevalni računi, bančni depoziti ...), vlagamo v nepremičnine, v različne vzajemne sklade, delnice, obveznice, vrednostne papirje in različna zavarovanja: življenjska, rentna, pokojninska ...

Prednost varčevalnih zavarovanj je lahko tudi posledica večjega poznavanja različnih naložbenih oblik na trgu. Pri varčevanju pa še vedno velja, da je večina varčevalnih namenov dolgoročne narave, saj varčevalci najpogosteje varčujemo za poznejše življenjsko obdobje.

2.3 Kaj vse vpliva na varčevanje?

Pri varčevanju posameznika je najpomembnejša višina vložene prihranka, obrestna mera (ta vpliva na višino ponudbe privarčevanih sredstev) ter inflacija. Na vse

te tri dejavnike varčevanja pa vpliva čas. Čim dlje bo posameznik varčeval, večja bo vrednost njegovih prihrankov pri pozitivni rasti indeksov.

2.3.1 Prihranki

Finančne prejemke oziroma razpoložljivost dohodka prebivalstva se uvršča med pomembne dejavnike v svetu varčevanja. Od njihove višine je odvisno varčevanje posameznika. Pri tem je pomembna tudi volja, ki pripomore k različnim oblikam varčevanja, da si bo varčevalec tako zagotovil boljšo prihodnost (Glavnik 2005).

Z višino dohodka raste tudi nagnjenost k varčevanju, čim višji je razpoložljiv dohodek posameznika, tem večje so možnosti za varčevanje.

2.3.2 Obrestna mera

Obrestna mera je mera za obrestovanje denarja, izražena v odstotkih. Pove, koliko denarnih enot nadomestila plačamo za vsakih sto enot glavnice v določenem obdobju. Obrestna mera je tisti dejavnik, ki pripomore k varčevanju ali povpraševanju. Čim višja bo obrestna mera, tem večja je ponudba privarčevanih sredstev na finančnem trgu. Varčevalci vlagamo svoje prihranke tam, kjer je višja obrestna mera. Vendar se z višino obrestne mere povečuje tudi tveganost naložb (Cekin.si B.I.).

2.3.3 Inflacija

Inflacija je pojav naraščanja splošne ravni cen oziroma zmanjšanja kupne moči domačega denarja in zmanjšanje vrednosti prihrankov varčevalcev (Mojfond 2005).

Visoka stopnja inflacije zmanjšuje varčevanje, saj varčevalci v takih razmerah težimo k preoblikovanju svojih finančnih naložb v realne naložbe. Varčevalci se izogibamo naložbam, pri katerih bi se vrednost prihrankov zmanjšala. Vrednost prihrankov pa se zmanjša, kadar se zaradi inflacije znižuje vrednost domače valute, v kateri so prihranki izraženi oziroma naloženi. V takem primeru varčevalci povprašujemo po takih finančnih naložbah, ki so izražene v tuji valuti držav, katerih inflacija je nižja kot v domači državi. Tako torej svoje prihranke varčevalci nalagamo v tuje valute.

2.4 Varčevanje v bankah

Varčevanje v banki oz. vezane vloge so najbolj znana ter tudi najpogosteje uporabljena naložbena možnost, prav tako tudi najstarejša. Čeprav tovrstni način varčevanja ne prinaša ravno visokih donosov, je pa zato toliko bolj varen in po raziskavah tudi najbolj priljubljen, predvsem pri osebah, starejših od trideset let, ki imajo relativno nadpovprečne mesečne dohodke. Ključni dejavnik pri izbiri varčevanja torej še vedno ostaja zaupanje v banke in hranilnice in s tem posledično varnost, ki jo

varčevalci čutimo do tovrstnih institucij ter jim dajemo prednost pred drugimi oblikami varčevanja. Med ostalimi bolj tveganimi oblikami varčevanja, ki je dokaj priljubljena pri Slovencih, je varčevanje v investicijskih in vzajemnih skladih. Za to možnost pa se odloči malo manj kot petnajst odstotkov Slovencev (Herjavec in Štamol B.1.).

2.5 Zavarovanja

Zavarovalniška podjetja ponujajo različne vrste zavarovanj, ki omogočajo varčevanje prihrankov. V nadaljevanju so podrobneje opisana različna varčevalna zavarovanja iz brošur Triglav, d. d.

2.5.1 Življenjsko zavarovanje

Pri življenjskem zavarovanju se zavaruje človekovo življenje za primer pogodbenega dogodka in za obdobje, za katero je zavarovanje sklenjeno. Ta oblika varčevanja se začne z začetkom zavarovanja, ko se del vplačane premije prične nalagati v sklad življenjskih zavarovanj. Iz tega sklada se ob poteku zavarovanja izplača dogovorjena zavarovalna vsota. Bistvo tega zavarovanja je pomoč preživelim, ki so bili od naših dohodkov odvisni (partner in otroci).

Življenjsko zavarovanje ima naslednje značilnosti:

- običajno se sklepa za daljše obdobje,
- premije so fiksne za celotno zavarovalno obdobje,
- premije so v večji meri nespremenljive,
- verjetnost nastanka zavarovalnega primera je vsako leto večja (vzroki za to so tveganja povezana s starostjo).

2.5.2 Pokojninsko zavarovanje

Pokojninsko zavarovanje je pravno razmerje, ki zagotavlja socialno varnost zavarovanca (ob izgubi ali zmanjšanju delovne zmožnosti zaradi starosti) ter družinskih članov v primeru njegove smrti, pridobljeno s predhodnim plačevanjem prispevkov.

2.5.3 Rentno zavarovanje

Pri rentnem zavarovanju oziroma varčevanju običajno nismo zavarovani, ampak samo varčujemo. Zavarovanec v zavarovalnem obdobju vplačuje premije, kar predstavlja obliko varčevanja za dodatno pokojnino, ki ga nato ob izteku zavarovalnega obdobja prejema v obliki mesečnih rent do konca življenja. Poleg tega pa je zavarovanec v obdobju plačevanja premij tudi zavarovan za primer smrti z dogovorjeno višino zavarovalne vsote.

2.5.4 Naložbeno zavarovanje

Osnovni namen naložbenega zavarovanja je na eni strani zagotavljanje socialne varnosti družine in najbližjih, po drugi strani pa predstavlja naložbeno zavarovanje dolgoročno nalaganje denarja za varnejšo prihodnost.

Namenjeno je posameznikom, ki želijo višje donose kot pri klasičnem življenjskem zavarovanju ali iz obresti bančnih vlog, osebam in tistim, ki želijo biti življenjsko zavarovani, hkrati pa z enkratnim ali mesečnimi vložki vstopiti preko vzajemnih skladov na trge vrednostnih papirjev po celem svetu.

Poglavitni razlog za nakup te oblike zavarovanja je ugodnejša davčna zakonodaja, ki prinaša prednosti v primerjavi z neposrednim vlaganjem sredstev v vzajemne sklade.

2.6 Investicijski skladi

Investicijski sklad² je institucija, ki združuje denarna sredstva številnih vlagateljev. Ta denarna sredstva pa vlaga v različne naložbe, v skladu s politiko investiranja, ki jo je opredelila ob začetku poslovanja. Zaradi velikega števila investorjev predstavlja tak način vlaganja razmeroma majhno tveganje, ker so vložki razpršeni med različne vlagatelje.

Poznamo kar nekaj vrst investicijskih skladov, ki se med seboj precej razlikujejo, vendar pa vsi ohranijo enak temeljni namen in osnovni način delovanja. V osnovi se delijo na:

- zaprte investicijske sklade ali investicijske družbe

Investicijski sklad je sklad premoženja, ki ga za njegove lastnike upravlja usposobljeni upravljalec (družba za upravljanje ali banka).

- odprte oziroma vzajemne sklade

Vzajemni sklad je združeno premoženje večjega števila lastnikov – vlagateljev. Z vloženi sredstvi kupimo investicijske kupone, ki se glasijo na določeno število točk (enot premoženja) vzajemnega sklada. Kupone lahko kadarkoli prodamo vzajemnemu skladu nazaj in tako svoje naložbe spremenimo v denar.

2.7 Naložbe v vrednostne papirje

Investicije v vrednostne papirje so ene izmed najbolj tveganih. Posledično so tudi donosi na tem področju lahko med najvišjimi. Po drugi strani pa lahko vse delnice v trenutku izgubijo velik del svoje vrednosti.

² Podatki so pridobljeni iz spletne strani Individa 2008, kjer navajajo podatke o osnovah vzajemnih skladov

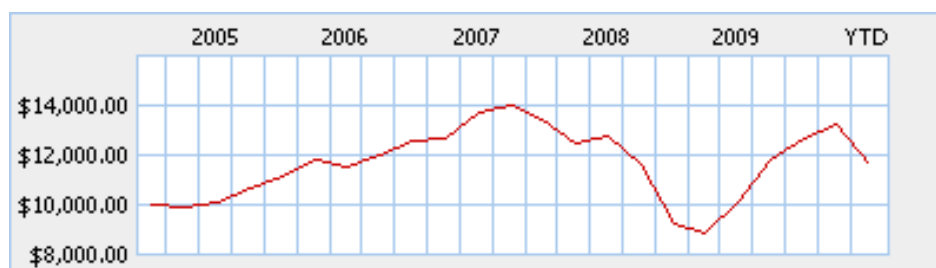
3 FINANČNA KRIZA

Ekonomisti se še niso uskladili glede splošne definicije finančne krize, vendar lahko vseeno poudarimo nekatere elemente. Finančna kriza nastane zaradi kopičenja ekonomskih neravnotežij, previsokih vrednosti premoženja in deviznih tečajev. Vse to pa so posledice slabega finančnega sektorja in strukturnih problemov v državi. V finančno krizo so običajno vključeni tudi veliki padci vrednosti premoženja in posledično propad številnih poslovnih subjektov, tako finančnih kot nefinančnih (Štiblar 2008).

Finančna kriza je izbruhnila leta 2007, zaradi kreditne stiske v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA), ki jo je povzročil padec cen nepremičnin. S preoblikovanjem bančnih velikanov v holdinge ter prevzemi so se na nestabilnih tleh znašle tudi številne druge banke, hranilnice in zavarovalnice. Države in centralne banke po vsem svetu so začele sprejemati nepredstavljive ukrepe za stabilizacijo finančnih trgov. V letu 2008 je prerasla v nove razsežnosti in povzročila ogromno škode na mednarodnih finančnih trgih.

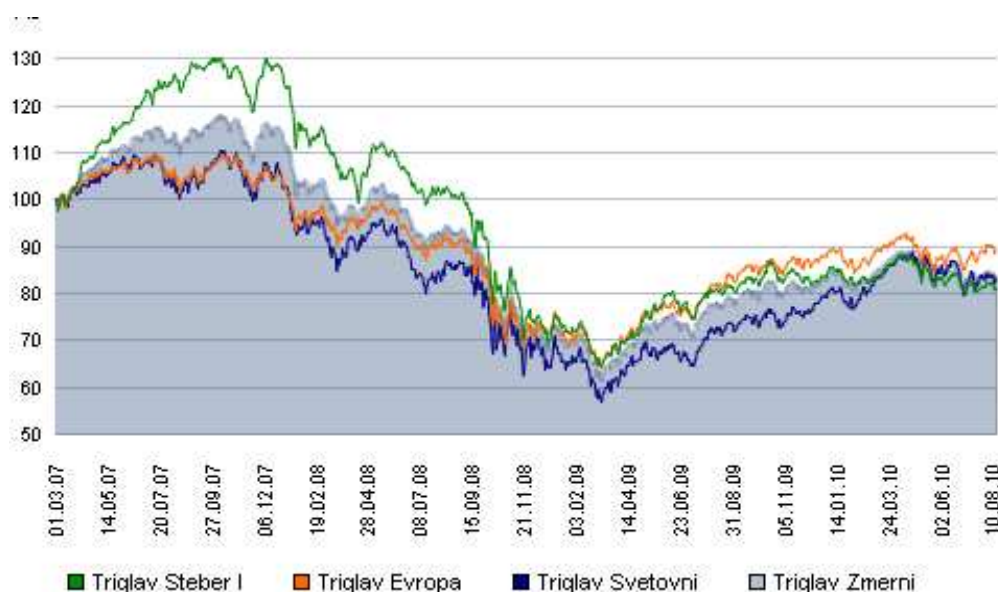
V nadaljevanju je prikazano gibanje vrednosti skladov. Tukaj je razvidno, kako je svetovna kriza vplivala na vrednosti enega izmed bolj uspešnih tujih skladov.

Slika 3.1 Gibanje vrednosti sklada Vanguard Primecap Core

Vir: MSN money B.I.

Slika 3.2 Gibanje vrednosti in cen nekaterih slovenskih skladov.

Vir: Triglav d. d.

V sliki 3.1 vidimo gibanje vrednosti svetovnega sklada Vanguard Primecap Core v obdobju zadnjih petih let. Najnižjo vrednost je dosegel v zadnji četrtini leta 2008. V sliki 3.2 pa lahko vidimo gibanje vrednosti nekaterih slovenskih skladov v obdobju zadnjih treh let. Vsi štiri skladi so dosegli svojo najnižjo vrednost v prvi četrtini leta 2009. Iz te primerjave je razvidno, kako Slovenija sledi svetovnemu gibanju vrednosti skladov.

3.1 Začetek finančne krize

Nastanek globalne finančne krize izvira iz poslabšanja razmer na ameriškem drugorazrednem nepremičninskem trgu posojil in drugih mikro in makro ekonomskih dejavnikih, ki so prispevali h kopičenju problemov v nepremičninskem svetu v ZDA. Prvo znamenje krize se je pojavilo aprila 2007, ko je ob poku hipotekarnega balona v ZDA bankrotirala večja hipotekarna ustanova. Ker padec cen nepremičnin ni bil zaustavljen, je v marcu 2008 velika investicijska banka, Bear Stearns,³ ki je zgubila na vrednosti, bila prisiljena v privatizacijo. Nato so sledile nacionalizacije hipotekarnih finančnih ustanov. Padec se je v ZDA nadaljeval (Brank 2010).

Iz ZDA se je nato preselila v Evropo, predvsem v Veliko Britanijo, Španijo in Irsko. V začetku oktobra 2008 so se sestali voditelji Velike Britanije, Francije, Nemčije, Italije in Luksemburga. Dogovorili so se, da bodo posamezne države oblikovale sklade za garancije in dokapitalizacijo bank. Dogovorili so se za več nadzora in regulacije,

³ The Bear Stearns, Inc s sedežem v New Yorku, je bila svetovna naložbena banka, ki se je ukvarjala z vrednostnimi papirji in posredništvom. V letu 2008 jo je zaradi padca vrednosti kupil J. P. Morgan.

večjo odgovornost, Fleksibilnost pakta za stabilnost, omilitev protimonopolne evropske zakonodaje. Ustanovili so tudi sklad za pomoč majhnim in srednjim podjetjem v Evropski Uniji, za pomoč realnemu sektorju, ki brede v vse večjo recesijo (Štiblar 2008).

3.2 Finančna kriza v Sloveniji

Vsi ti dejavniki, ki so se pojavljali na mednarodnih finančnih trgih, so vodili tudi Slovenijo v finančno krizo. Tudi pri nas je najbolj prizadet realni sektor, zaradi nepremičninskega balona. Znake recesije srečujemo povsod. Ti so razvidni iz strmih padcev borznih indeksov v zadnjih dveh letih, povečanja brezposelnosti, padca prodaje na drobno ... To so najbolj občutili v avtomobilski industriji.

Naša podjetja so v obdobju nizkih cen delnic občutljiva za tuje prevzeme, zato bi jih veljalo zaščititi z državnimi skladi, ki bi po potrebi vstopili vanje. Zato je nesmiselno v času krize prodajati delnice, saj se s prodajo iztrži manj, kot bi se sicer. To je pomanjkanje strateškega premisleka, ki je posledica preozkega zornega kota oziroma razgledanosti. Potrebno se je osredotočiti na pravilno ekonomsko politiko vlade in politiko finančnih avtoritet, s katero bo mogoče uspešno omiliti posledice svetovne finančne krize (Štiblar 2008).

3.3 Ukrepi za omilitev finančne krize

Na začetku finančne krize (leto 2007) so si banke posojale denar med seboj, da ne bi propadle iz likvidnostnih razlogov. S takimi rešitvami so se le začasno izognili vplivom finančne krize. Nato pa banke niso bile več pripravljene posojati denar drugim bankam, tudi če so bile obrestne mere visoke. Skrbelo jih je, da ne bodo dobile denarja nazaj. Da se ne bi zlomil celotni bančni (finančni) sistem, so morale dodatno likvidnost bankam nuditi centralne banke (Bovha Padilla 2010).

To ni končna rešitev, centralne banke so s tem le dodale dodatno likvidnost v sistem. S tem so se uredile le začasne razmere na trgu. To pa vodi k višji inflaciji. K rešitvi krize bi vodilo to, da bi se hipotekarne obveznice in zadolžnice spet prodajalo. Ker po njih ni povpraševanja, zato nimajo cene. Da bi ga vzpostavili, naj bi jih kupila država. Ko se jim bo s pomočjo državnega povpraševanja znova oblikovala cena, predpostavljajo, da jih bodo začeli kupovati tudi drugi. Denar se bo tako iz domačih hranilnikov vrnil v obtok, posojilni trg bo zaživel in nevarnost finančnega kolapsa bo odpravljena (Štiblar 2008).

Slovenska podjetja morajo pospešiti internacionalizacijo in se soočiti z različnimi načini, ki bodo dopolnjevali njihove mednarodne aktivnosti in krepili njihove konkurenčne prednosti, posebej pa možnost neposrednih naložb v tujino. Bolj ko bodo odlašala, bolj bodo tvegala propad ob nastanku vse večjih tržišč v Evropi, na Daljnem vzhodu in drugod, ker bodo to izkoristila druga podjetja, motivirana za globalno

nastopanje. Domača podjetja morajo ukrepati in svojo dejavnost internacionalizirati, preden se jim tuja vrata zaprejo, ker se podjetja iz drugih držav uveljavljajo v svetovnem merilu (Zajc 2004, 87).

Slovenija še potrebuje kratkoročno ukrepanje, saj dosedanje znižanje BDP⁴ še ni povsem ustrezen popravek prejšnje prenapihnenosti in sledili bodo še dodatni popravki. Hkrati pa so se nekateri kratkoročni pozitivni učinki spremenili v bolj dolgoročno stabilno rast gospodarstva. Nesoglasje o ukrepih ekonomske politike, ko bo prvi val krize minil in bo potrebno zaostri denarno in fiskalno politiko, bo najverjetneje povzročilo veliko negotovosti in s tem precej nestabilne finančne in gospodarske razmere v trenutno nedoločljivem prihodnjem obdobju. Sedanje kratkoročno ukrepanje hkrati pomeni reševanje sedanjih težav na račun prihodnosti, kar bo zmanjševalo prihodnjo gospodarsko rast, čeprav manj, kot če bi sedaj ukrepali napačno (Končina 2009, 325).

Načeloma so v uporabi trije načini reševanja finančnih institucij:

- dokapitaliziranje,
- prevzemi bankrotiranih institucij s strani konkurentov,
- vladna garancija za vse depozite ali dopolnitev depozitne zavarovalne sheme.

Globalna finančna kriza je pojav, ki bo pustila za seboj veliko škodo in opustošenje, predvsem pa zelo zaznamovala življenja ljudi. To krizo bo težko odpraviti, saj je skoraj nemogoče izkoreniniti vse vzroke, ki so do tega pojava pripeljali. Leto 2009 je bilo v Sloveniji zaznamovano s prvimi posledicami finančne krize. S temi posledicami se srečujemo še danes. V medijih lahko vsak dan zasledimo, kako propadajo podjetja. Nekateri ljudje so na robu preživetja zaradi stečajev, odpuščanj delovne sile, zmanjševanja plač ... V tej finančni krizi bodo najbolj prizadeta gospodinjstva.

⁴ Je najpomembnejši agregat nacionalnih računov in najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti. Je tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki ga ustvari gospodarstvo neke države v enem letu.

4 VARČEVALNI PRODUKTI ZAVAROVALNICE TRIGLAV, D. D.

4.1 Zavarovalnica Triglav, d. d.

Triglav, d. d. s sedežem družbe na Miklošičevi ulici v Ljubljani, kjer se izvajajo vodstvene, razvojne in usklajevalne funkcije, danes odlikujejo znanje, izkušnje in finančna moč z vodilnim tržnim položajem na slovenskem zavarovalnem tržišču z močno blagovno znamko. Za dostop do storitev skrbi mreža dvanajstih območnih enot in sto devetindvajset predstavništev po vsej Sloveniji, obogatena s spletnim zavarovalništvom in prijavljanjem škod. V organizaciji je zaposlenih več kot dva tisoč petsto delavcev, od tega skoraj osemsto redno zaposlenih zavarovalnih zastopnikov. Triglav, d. d., deluje tudi na osmih evropskih trgih.

Je zanesljiva družba, kar dokazuje tudi bonitetna ocena A s stabilno srednjeročno napovedjo. Ima zadostne zavarovalno tehnične rezervacije in dolgoletne poslovne odnose z največjimi evropskimi pozavarovalnicami in je s strani najpomembnejših evropskih zavarovalnic pooblaščen za likvidacijo tujih škod v Sloveniji.

Največji delež delovanja predstavlja zavarovalniška dejavnost s ponudbo premoženjskih, osebnih in zdravstvenih zavarovanj poleg upravljanja investicijskih skladov in finančnega premoženja ter delovanja v bančništvu (Triglav 2010).

4.2 Vrste varčevalnih produktov pri Triglav, d. d.

Kot večina podjetij se tudi Triglav, d. d., prilagaja razmeram na trgu ponudbe in povpraševanja po njihovih varčevalnih produktih. V nadaljevanju bom opisala naložbene produkte,⁵ ki jih ponujajo na trgu. Iz teksta je tudi razvidno, kdaj se je kakšno zavarovanje pojavilo na trgu.

4.2.1 Zavarovanje *Fleks*

Med najbolj konkurenčne in priljubljene produkte spadajo zavarovanja *Fleks*. To investicijsko zavarovanje se deli na tri ciljne skupine:

- *Fleks* za mlade (dostopno na trgu od dne 1. 10. 2009),
- *Fleks* (dostopno na trgu od dne 26. 5. 2008),
- *Fleks* za odrasle (dostopno na trgu od dne 22. 9. 2009).

Investicijsko zavarovanje *Fleks* za mlade je kombinacija dolgoročnega investiranja v sklade, življenjskega zavarovanja in dodatnega nezgodnega zavarovanja otrok. Gre za prvo polico, ki je v celoti namenjena zgolj otroku. Od vsega začetka je namreč zavarovalec otrok in s tem tudi lastnik zavarovanja.

⁵ Vsi podatki o varčevalnih produktih so bili pridobljeni s spletne strani Triglav, d. d.

Investicijsko zavarovanje Fleks je kombinacija investiranja v sklade in zavarovanja. Glavna prednost Fleksa je njegova fleksibilnost tako ob sklenitvi kot tudi v času trajanja zavarovanja. Fleks vključuje varčevalni – naložbeni račun, na katerega so vezana različna zavarovanja, ki se plačujejo s sredstvi na naložbenem računu.

Investicijsko zavarovanje Fleks za odrasle je nadgradnja zavarovanja Fleks. Je kombinacija investiranja v sklade, življenjskega zavarovanja in dodatnega nezgodnega zavarovanja. Velika prednost zavarovanja je tudi v tem, da ni potrebno vnaprej določiti zavarovalne dobe, ampak se posameznik sam odloči, kdaj bo izstopil iz zavarovanja.

4.2.2 Naložbeno zavarovanje

V ponudbi naložbenih zavarovanj lahko izbiramo med naslednjimi oblikami naložbenih zavarovanj:

- Enkratno naložbeno zavarovanje (dostopno na trgu od leta 2003),
- Naložbeno življenjsko zavarovanje (dostopno na trgu od leta 2002),
- ABC življenjsko zavarovanje (dostopno na trgu od dne 27. 5. 2009).

Za vse tri oblike naložbenih zavarovanj je značilno, da združujejo življenjsko zavarovanje in varčevanje, vezano na gibanje vrednosti enot premoženja izbranih skladov. Omogočajo aktivnejši pristop k zavarovanju.

Pri Naložbenem življenjskem zavarovanju (v nadaljevanju NŽZ) in ABC življenjskem zavarovanju se premija plačuje mesečno. Nasprotno pa se pri Enkratnem naložbenem zavarovanju (v nadaljevanju ENZ) premija plača v enkratnem znesku. Pri NŽZ in ABC življenjskem zavarovanju gre torej za varčevanje, medtem ko bi ENZ najlaže opredelili kot investicijo.

4.2.3 Življenjsko zavarovanje

V ponudbi življenjskih zavarovanj Triglav, d. d., ponujajo vrsto zavarovanj, ki so prilagojena potrebam in željam kupcev. Odločajo se lahko za življenjsko zavarovanje, ki vključuje le zavarovalno komponento ali za katero od oblik, ki predstavljajo donosno kombinacijo tako zavarovanja kot varčevanja obenem. Z dogovorjeno zavarovalno vsoto bodo sebi, predvsem pa svojim družinam zagotovili pomoč ob nastopu katerega izmed nesrečnih dogodkov, ki lahko v vsakem trenutku posežejo v življenje.

V to skupino produktov spadajo:

- mešano življenjsko zavarovanje,
- rizično življenjsko zavarovanje,
- poslovno življenjsko zavarovanje,
- življenjsko zavarovanje kreditojemalcev.

4.2.4 Štipendijsko zavarovanje

Štipendijsko zavarovanje je oblika življenjskega zavarovanja, ki predstavlja kombinacijo zavarovanja in varčevanja. Namen štipendijskega zavarovanja je, da se otroku z varčevanjem od dogovorjenega dne in za dogovorjeno dobo zagotovi izplačevanje štipendije, ob tem pa je zavarovalec v času plačevanja premije tudi življenjsko zavarovan.

4.2.5 Rentno zavarovanje

Rentno zavarovanje se lahko sklene za primer doživljenjske mesečne rente ali za primer rente z omejeno dobo izplačevanja.

V primeru sklenitve doživljenjske mesečne rente se lahko odločimo za:

- doživljenjsko mesečno rento z zagotovljenim 10-letnim izplačevanjem,
- doživljenjsko rento brez zagotovljenega 10-letnega izplačevanja.

Doživljenjska mesečna renta z zagotovljenim 10-letnim izplačevanjem, pomeni, da začne zavarovalnica izplačevati rento od dneva, ki je naveden na polici, in jo izplačuje do konca življenja rentnega upravičenca. Če je ta renta prejemal manj kot deset let, je do nje po njegovi smrti do izteka desetletnega obdobja izplačevanja upravičena oseba, ki je navedena na polici, oziroma dediči.

4.2.6 Pokojninsko zavarovanje

Triglav, d. d., je to obliko zavarovanja razvila že leta 1995. Pokojninska reforma leta 2000 je zaostрила pogoje upokojevanja, istočasno pa omogočila varčevanje v aktivni dobi s sklenitvijo prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj v tako imenovanem drugem stebru.

S sklenitvijo prostovoljnega pokojninskega zavarovanja si bodo posamezniki zagotovili dosmrtno mesečno pokojninsko rento. Le-to bodo začeli prejemati od datuma, ki je naveden na polici oziroma od upokojitve.

Osnovno zavarovanje prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja je zavarovanje za pridobitev dodatne starostne pokojnine, ki jo zavarovanec prejema od upokojitve do smrti.

Pogoj za vključitev v to zavarovanje je, da je stranka vključena v obvezno pokojninsko zavarovanje ali koristi pravice iz tega zavarovanja. Za vsakega zavarovanca, ki je vključen v pokojninski načrt, se vodi poseben osebni račun.

Ponudbe življenjskih, štipendijskih, rentnih in pokojninskih zavarovanj Triglav, d. d., so bile ponujene na trgu že pred letom 2007. Njihova ponudba se v tem času ni nič spremenila.

4.3 Spreminjanje ponudbe varčevalnih zavarovanj

V zgornji točki so zraven vsakega varčevalnega produkta Triglav, d. d., navedeni datumi, kdaj se je začel ta produkt prodajati. Vidnejši vzroki finančne krize so se v Sloveniji pojavili v drugi polovici leta 2008, že prej pa so nekatera podjetja čutila vpliv globalne krize.

Do leta 2008, ki je prelomno (s strani finančne krize), je Triglav, d. d., ponujala naslednje varčevalne produkte:

- naložbeno zavarovanje,
- življenjsko zavarovanje,
- štipendijsko zavarovanje,
- rentno zavarovanje,
- pokojninsko zavarovanje.

Zavarovanja, ki so se uveljavila na trgu, ko je v Sloveniji že napočil čas krize in ko se je poudarjalo varčevanje za boljšo prihodnost, so:

- Fleks,
- ABC življenjsko zavarovanje,
- Fleks za odrasle,
- Fleks za mlade.

Z novimi produkti so hoteli v Triglav, d. d., privabiti nove zavarovalce oziroma povečati svojo dobičkonosnost. Vendar so posledice finančne krize vseeno negativno vplivale tudi na njihovo poslovanje.

Slika 4.1 Obračunana zavarovalna premija in indeks rasti v letu 2007 (v EUR)

ZAVAROVALNE VRSTE	OBRAČUNANA KOŠMATA ZAVAROVALNA PREMIJA		INDEKS	STRUKTURA 2007
	LETO 2007	LETO 2006		
Življenjsko zavarovanje	116.232.976	118.458.202	98	13,0 %
Življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov	106.792.820	79.585.169	134	11,9 %
Zavarovanje s kapitalizacijo izplačil	16.469.490	15.381.372	107	1,8 %
ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA	239.495.287	213.424.743	112	26,8 %

Vir: Triglav, 2008

V sliki 4.1 lahko vidimo primerjavo zavarovalne premije življenjskih zavarovanj med letoma 2006 in 2007. V letu 2007 so v skupini življenjskih zavarovanj obračunale

239,5 milijona evrov zavarovalne premije. Indeks rasti za leto 2007 je dosegel 12 % več v primerjavi z letom 2006.

Slika 4.2 Obračunana zavarovalna premija in indeks rasti v letu 2009 (v EUR)

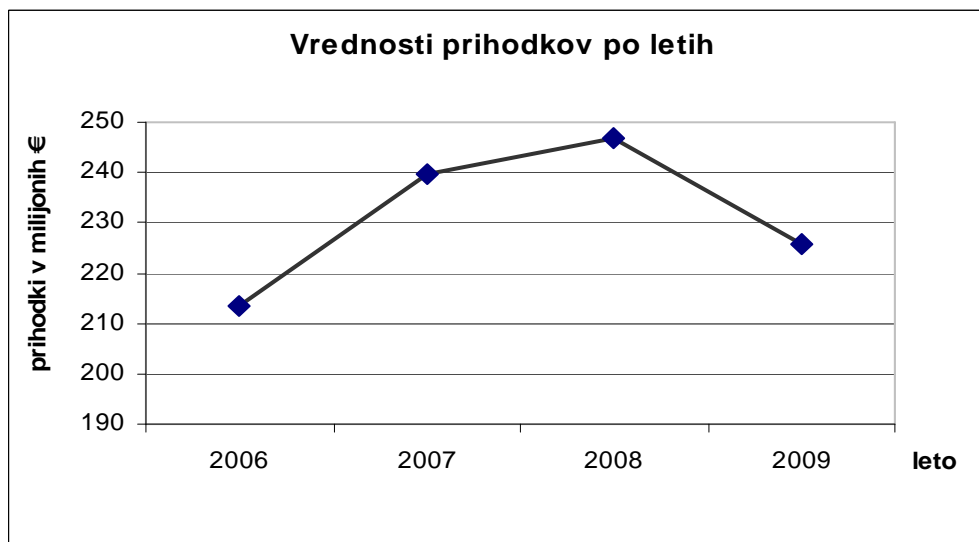
ZAVAROVALNE VRSTE	OBRAČUNANA KOSMATA ZAVAROVALNA PREMIJA		INDEKS	STRUKTURA 2009
	LETO 2009	LETO 2008		
Življenjsko zavarovanje	106.692.704	111.202.031	96	10,8%
Življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov	99.269.804	107.827.987	92	10,0%
Zavarovanje s kapitalizacijo izplačil	19.781.923	27.685.630	71	2,0%
ŽIVLJENJSKA ZAVAROVANJA	225.744.431	246.715.647	91	22,8%

Vir: Triglav, 2010

V sliki 4.2 je razvidna primerjava zavarovalne premije življenjskih zavarovanj med letoma 2008 in 2009. V letu 2009 so v skupini življenjskih zavarovanj obračunale 225,7 milijona evrov zavarovalne premije. V letu 2009 je bila premija življenjskih zavarovanj za 9 % nižja kot v letu 2008.

Med tabelama je razvidno, da je leta 2008 Triglav, d. d., obračunala 246,7 milijone evrov zavarovalne premije, kar v primerjavi z letom 2007 pomeni 3 % rast.

Slika 4.3 Gibanje vrednosti premij življenjskih zavarovanj

Vir: Triglav, 2010

Iz tega lahko sklepamo, da je tudi Triglav, d. d., občutila posledice finančne krize. Pred krizo je zavarovalnica z dobro in manj tvegano naložbeno politiko dosegala

zavidljive finančne prihodke, s katerimi je lahko kompenzirale morebitne slabše zavarovalno-tehnične rezultate. Vendar so posledice krize zmanjšale prihodke na strani naložb, saj je morala zavarovalnica zaradi padanja borznih indeksov prilagoditi ponudbe na trgih.

Kakovost upravljanja s tveganji na ravni celotne zavarovalnice se še posebno odraža v času finančne krize. Takrat se pokaže, katera zavarovalnica je boljše in katera slabše opravila svoje osnovno poslanstvo upravljanja s tveganji.

5 RAZISKAVA O VPLIVIH FINANČNE KRIZE NA VARČEVANJE

5.1 Opredelitev problema

Krizi se tudi zavarovalna dejavnost ni mogla povsem izogniti. To je najbolj razvidno pri stopnji rasti bruto obračunane premije življenjskih zavarovanj, ki je leta 2008 zaostala za rastjo premije premoženjskih zavarovanj. Rast izplačanih življenjskih zavarovanj je bila torej leta 2008 hitrejša od rasti premije, zato se je škodni rezultat življenjskih zavarovanj poslabšal na 28,5 % (Mancini 2009, 10).

V raziskavi, v kateri me je zanimalo kako se ljudje odzivajo na varčevanje v času globalne finančne krize, sem anketirala 50 ljudi iz celotne Slovenije. Pregledala bom njihove varčevalne navade, na kakšne načine in za kakšne namene varčujejo in ali se je varčevanje v obdobju krize spremenilo.

Raziskovalna vprašanja:

- kateri so vzroki, ki vplivajo na to, da se ljudje odločajo za varčevanje,
- ali na varčevanje ljudi vplivajo trenutne razmere na finančnih trgih,
- ali stopnja izobrazbe vpliva na stopnjo pripravljenosti večjega tveganja.

5.2 Načrt raziskave

Primarni podatki so bili pridobljeni z eno vzorčno presečno raziskavo, ki je bila izvedena enkrat s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je bil posredovan anketirancem. Pridobljeni podatki se nanašajo na raziskovalni problem zaključne projektne naloge. Podatki so bili uporabljeni za kvantitativno obdelavo in analizo podatkov.

Empirični oz. primarni del raziskave je bil izveden s pomočjo anonimnega anketnega vprašalnika, posredovanega preko spletne strani FluidSurveys.com. S pomočjo anketnega vprašalnika so pridobljene naslednje informacije:

- informacije o načinu varčevanja anketirancev v času finančne krize,
- informacije o poznavanju razmer na finančnih trgih,
- informacije o spremembah varčevanja anketirancev.

V eksperimentalni pisni anketni vprašalnik je vključena večina vprašanj z različno izbiro, in sicer da anketiranec izbere ustrezen odgovor (nominalni tip spremenljivke). Prednost tako oblikovanega anketnega vprašalnika je v tem, da zagotavlja anonimnost, da omogoča v kratkem času izprašati večje število ljudi ter omogoča preprost in enostaven način odgovarjanja za anketirance; raziskovalcu pa omogoča hiter način zbiranja in pridobivanja podatkov in omogoča objektivno in hitro vrednotenje odgovorov.

Obstajajo pa tudi slabosti digitalne ankete, in sicer da z njo ne moreš pridobiti poglobljene analize nekega problema, obstaja pa tudi možnost neresničnih odgovorov.

Anketiranje je potekalo tako, da je bil elektronski vprašalnik objavljen v času od 7. do 15. junija 2010 na spletni strani FluidSurveys.com. V vprašalniku je bilo anketirancem zastavljenih deset vprašanj na temo vpliva finančne krize na varčevanje. Tri vprašanja so se nanašala na osebne podatke.

Analiza rezultatov raziskave je bila izvedena na podlagi 50-ih izpolnjenih vprašalnikov. Pridobljene anketne vprašalnike smo pripravili za analizo. Odgovori so bili kodirani in tako pripravljene za testiranje. Analizo rezultatov raziskave smo naredili s pomočjo računalniškega programa Microsoft Excel. Na podlagi rezultatov so ugotovitve prikazane grafično in opisno.

5.3 Analiza pridobljenih rezultatov

V nadaljevanju bom opisala ali slikovno predstavila vsa anketna vprašanja.

Tabela 5.1 Ali varčujete?

zap. št.	Ali varčujete?	št. odgovorov	delež
1	Da	46	92
2	Ne	4	8
	Skupaj	50	100

Iz tabele 5.1 je razvidno, da 92 % anketirancev varčuje. Ta podatek nam pove, da večina ljudi varčuje.

Tabela 5.2 Za kakšen način varčevanja ste se odločili?

način varčevanja	št. odgovorov	delež
vrednostni papirji	0	0
depozitno varčevanje	17	37
vzajemni skladi	2	4
rentno varčevanje	3	6
naložbeno življenjsko varčevanje	11	24
pokojninsko varčevanje	4	9
Drugo:	9	20
Skupaj	46	100

Iz tabele 5.2 je razvidno na kakšne načine varčujejo anketiranci. Najpogostejši odgovor je bil, da z depozitnim varčevanjem. Sledilo mu je naložbeno življenjsko varčevanje. Bilo je tudi nekaj takih odgovorov, ki niso spadali v nobeno skupino: vsak

mesec določena vsota na bančnem računu, življenjsko varčevanje, več od zgoraj navedenih odgovorov, varčevalni račun na banki, pokojninsko in štipendijsko za otroke ali pa se niso odločili za noben odgovor.

Tabela 5.3 Koliko časa že varčujete?

čas varčevanja	št. odgovorov	delež
manj kot eno leto	6	13
od enega do treh let	10	22
do pet let	11	24
od pet do deset let	13	28
več kot deset let	6	13
Skupaj	46	100

V tabeli 5.3 sem spraševala po času varčevanja. S tem vprašanjem sem hotela izvedeti ali so anketiranci varčevali že pred krizo. Največ odgovorov (28 %) je bilo, da varčujejo od pet do deset let. Iz tega lahko sklepamo, da so ljudje že pred finančno krizo začeli varčevati. Presenetljiv podatek pa je tudi, da kar 35 % ljudi varčuje do treh let, to je v času, ko se je finančna kriza začela.

Slika 5.1 Čas varčevanja

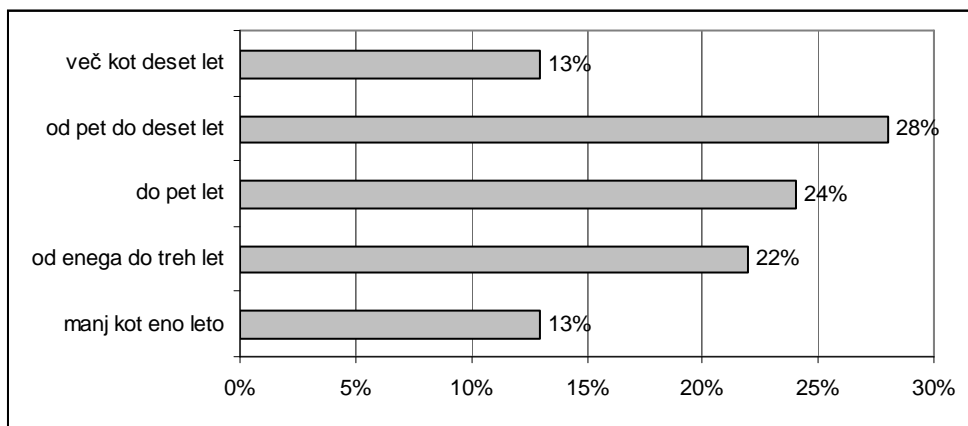

Tabela 5.4 Če varčujete, kaj je bil vzrok za vašo odločitev?

zap. št.	vzroki za varčevanje	št. odgovorov	delež
1	varčevanje je najboljša odločitev kam z "odvečnim" denarjem	2	4
2	dobra reklama, ki me je prepričala v to dejanje	1	2
3	upad vrednosti na finančnem trgu	2	4
4	to je (bil) pravi čas za izboljšanje finančnega stanja v "zrelejšem" obdobju življenja	13	28
5	varčujem za lepšo prihodnost svojih otrok	11	24
6	gradnja oziroma obnova stanovanja	12	26
7	Drugo:	5	11
	Skupaj	46	100

Pri vprašanju o vzrokih za varčevanje, so anketiranci največkrat odgovorili, da je (bil) pravi čas za izboljšanje finančnega stanja v »zrelejšem« obdobju življenja. Iz povprečja, ki znaša 4,87 lahko razberemo, da so anketiranci najpogosteje odgovarjali na zaporedne številke 4, 5 in 6. Med druge odgovore so bili navedeni: potovanje, ugodnost delodajalca, šolnina, bodoči nakup stanovanja, skrb za starost ali brez odgovora.

Tabela 5.5 Ali spremljate gibanje vrednosti svojih privarčevanih zneskov?

spremljanje rasti	št. odgovorov	delež
Da	41	82
Ne	9	18
Skupaj	50	100

V tabeli 5.5 so prikazani podatki ali anketiranci spremljajo gibanje vrednosti svojih privarčevanih zneskov. Kar 82 % jih je odgovorilo, da spremljajo višino svojih varčevalnih zneskov.

Tabela 5.6 V kolikšni meri ste pripravljeni tvegati za vaša vložena sredstva?

tveganje za vložena sredstva	št. odgovorov	delež
ničesar, vložena sredstva se ne smejo znižati	29	63
vrednost sredstev se lahko zniža do 5 %	12	26
vrednost sredstev se lahko zniža do 10 %	3	7
vrednost sredstev se lahko zniža nad 10 %	2	4
Skupaj	46	100

Ker se na finančnih trgih pojavljajo padci vrednosti varčevalnih sredstev, me je zanimalo, za kakšno višino izgube vrednosti so anketiranci pripravljeni tvegati. 89 % anketirancev bi bilo pripravljeno tvegati do največ 5 %.

Tabela 5.7 Ali ste seznanjeni s trenutnim stanjem na finančnih trgih?

zap. št.	seznanjenost s stanjem na finančnem trgu	št. odgovorov	delež
1	Da	28	56
2	Ne	22	44
	Skupaj	50	100

V tabeli 5.7 so anketiranci odgovarjali na vprašanje ali so po njihovem mnenju seznanjeni s trenutnim stanjem na finančnih trgih. 56 % anketiranih je odgovorilo, da so seznanjeni z razmerami na finančnih trgih.

Tabela 5.8 Ali ste spremenili način vašega varčevanja v obdobju treh let?

sprememba varčevanja	št. odgovorov	delež
Da	13	26
Ne	37	74
Skupaj	50	100

V tabeli 5.8 je kar 74 % anketirancev odgovorilo, da v obdobju zadnjih treh ni spreminjalo načina varčevanja. Iz tega lahko sklepamo, da se v večini niso prestrašili slabih napovedi. Mogoče je pa bil razlog v tem, da sprememba varčevanja povzroča dodatne stroške. Pri raznih pogodbenih varčevanjih si tako ponudniki varčevanj radi zagotovijo varčevalce oziroma njihove vloške, ki jim prinašajo profit.

Tabela 5.9 Kakšne vrste spremembo ste izbrali?

vrsta spremembe	št. odgovorov	delež
vrednost privarčevanih sredstev sem prenesel v varnejše naložbe	4	9
privarčevana sredstva sem shranil v "nogavico"	4	9
sprememb nisem izvedel	32	73
Drugo:	4	9
Skupaj	44	100

V tabeli 5.9 se nahajajo odgovori, za kakšne vrste spremembo se je odločil anketiranec. Že pri prejšnjem vprašanju jih je večina odgovorila, da niso izvedli sprememb, kar je razvidno tudi tukaj. Vendar je vseeno 27 % anketirancev v tem obdobju spreminjalo svoje varčevalne navade.

Tabela 5.10 Kaj je bil vzrok za spremembo, če ste se odločili zanjo?

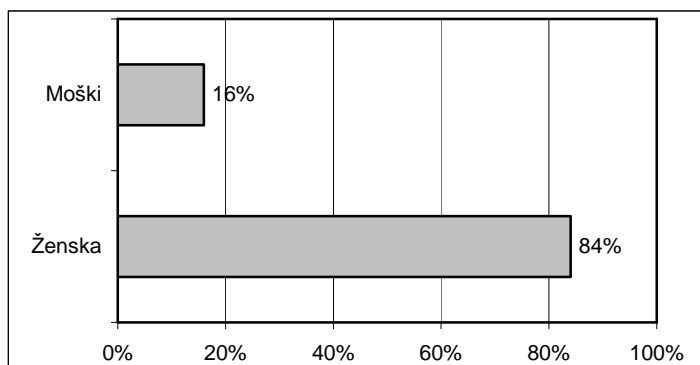
vzroki sprememb	št. odgovorov	delež
finančna nezmožnost nadaljnjega varčevanja	1	3
večji nakup premičnin (avto, pohištvo,...)	3	8
osebni razlogi	1	3
strah pred izgubo vrednosti že privarčevanega denarja	4	10
sprememb nisem izvedel	29	74
Drugo:	1	3
Skupaj	39	100

Z vprašanjem, kakšen je vzrok za spremembo, če so se zanjo odločili, je med najpogostejšimi vzroki za spremembo bil strah pred izgubo vrednosti že privarčevanega denarja. Nekateri pa so kot vzrok spremembe navedli nakup premičnin.

Tabela 5.11 Spol

spol	št. odgovorov	delež
Ženska	42	84
Moški	8	16
Skupaj	50	100

Slika 5.2 Spol anketirancev

Večina anketiranih je bilo žensk. S tega lahko sklepam, da je varčevanje pri ženskah pogostejši pojav.

Tabela 5.12 Starost

zap. št.	starost	št. odgovorov	delež
1	do 25 let	2	4
2	od 26 do 35 let	21	42
3	od 36 do 45 let	16	32
4	od 46 do 55 let	10	20
5	nad 55 let	1	2
Skupaj		50	100

Anketirance sem spraševala tudi po starosti, da sem lahko ugotovila, katera starostna skupina najpogosteje varčuje. Iz tabele 5.12 lahko razberemo, da je kar 78 % anketirancev starih do 45 let. To so predvsem mladi, ki si želijo s privarčevanim denarjem še kaj privoščiti.

Tabela 5.13 Izobrazba

Vrste izobrazbe	št. odgovorov	delež
osnovnošolska	0	0
poklicna	0	0
srednješolska	13	26
višja in visokošolska	16	32
univerzitetna	19	38
magisterij ali doktorat	2	4
Skupaj	50	100

Iz tabele 5.13 je razvidno, da so anketiranci višje izobraženi. Kar 70 % anketirancev ima višjo, visokošolsko ali univerzitetno izobrazbo. Ljudje z višjo izobrazbo zaslužijo več, iz tega lahko sklepamo, da lažje varčujejo svoje prihranke.

5.4 Ugotovitve

Iz analize anketnih vprašalnikov lahko ugotovimo, da ljudje varčujemo v vseh starostnih skupinah. Za otroke varčujejo starši, da bi jim zagotovili štipendije. Aktivno prebivalstvo (zaposleni) varčuje za boljšo prihodnost, da bo imelo še kakšen dodatni denarni priliv, ko bo v pokojju. Upokojenci pa varčujejo, da si bodo lahko uresničili luksuzne potrebe za starost, ki si jih prej niso mogli privoščiti ali za svoje potomce, da jim bodo tako omogočili lepšo prihodnost. To je zanimiv podatek, saj si hočemo z varčevanjem izboljšati življenjske razmere za obdobja, ko svojih potreb ne bomo mogli zadovoljiti zaradi financ.

Hočemo si zagotoviti lepšo prihodnost, čeprav je ta zelo negotova. To vidimo tudi iz trenutnih razmer na finančnih trgih. Vendar smo pri varčevanju denarnih sredstev raje previdni in vlagamo v dobro izbrane varčevalne produkte, ki nam zagotavljajo nek donos. To so predvsem depozitna varčevanja, ki tudi v času krize zagotavljajo dobiček. Ta dobiček je sicer minimalen, vendar še vseeno boljši kot pa visoke izgube pri delnicah.

Na trgu je velika ponudba raznih naložbenih življenjskih zavarovanj, ki varčevalcu poleg varčevanja omogočajo tudi visoka zavarovalna kritja za primer smrti. Prednosti takih zavarovanj so predvsem v davčnih ugodnostih, delnih predčasnih izplačilih/predujmih, ki omogočajo predhoden dvig denarja in lažjo dostopnost do svetovno znanih skladov, ki jih kot posamezniki ne bi mogli kupiti.

V anketnem vprašalniku sem posameznike spraševala koliko časa že varčujejo, saj me je zanimalo, ali so ljudje v času krize zmanjšali povpraševanje po varčevalnih produktih. Tretjina anketiranih je odgovorila, da varčujejo že tri leta (takrat so se

pojavi prve znake finančne krize). Polovica anketirancev je začela varčevati že pred petimi leti in če to primerjamo s starostjo zavarovancev, lahko sklepamo, da so začeli varčevati med 25 in 30 letom.

Pri vzrokih za varčevanje so anketiranci navajali, da je bil takrat (ko so sklenili varčevanje) najboljši čas, da si bodo v zrelejšem obdobju lahko zagotovili dodatna finančna sredstva. 26 % anketirancev, se je odločilo za varčevanje, ker bo v bližnji prihodnosti gradilo ali pa obnavljalo stanovanjski objekt. Med pogosteje izbranimi odgovori so bili tudi: varčujem za lepšo prihodnost svojih otrok (24 %), varčevanje je najboljši način kam z denarnimi sredstvi (4 %), nekaj se jih je odločilo tudi za možnost varčevanja, ker so upadle vrednosti določenim varčevalnim produktom na finančnih trgih (4 %). En anketirance pa se je odločil za varčevanje na podlagi dobrih reklam. V medijih se pogosto pojavljajo napisi, da je potrebno varčevati za lepšo prihodnost. Vendar se mora za varčevanje odločiti vsak posameznik posebej, glede na njegovo finančno stanje.

Iz anket je razvidno, da večina (82 %) anketirancev spremlja gibanje vrednosti svojih privarčevanih zneskov. Kar je smiselno, saj je prav, da varčevalci poznajo, kako se vrednosti njihovih privarčevanih sredstev gibljejo.

Anketirance sem spraševala tudi v kolikšni meri so pripravljeni tvegati in 63 % jih je odgovorilo, da se vložek njihovih sredstev ne sme znižati. Znižanje do 5 % pa je izbralo 26 % anketiranih oseb. Iz tega lahko sklepamo, da je nagnjenost k tveganim naložbam nizka. Ljudje raje vlagajo v tiste naložbene produkte, kjer varčevalni znesek raste ali vsaj ostaja enak.

Anketirance sem spraševala, ali so seznanjeni s trenutnim stanjem na finančnih trgih in kar 56 % anketiranih je odgovorilo, da so seznanjeni. To je malo več kot polovica anketiranih, kar se mi zdi slab rezultat glede na moja pričakovanja. V medijih lahko najdemo precej podatkov o trenutnih razmerah na trgih, vendar pa, če posameznika razmere na trgih ne zanimajo, je lahko tudi to vzrok za tak rezultat.

Zanimalo me je tudi ali so varčevalci v obdobju zadnjih treh let spreminjali način varčevanja. Kar 74 % anketiranih jih je odgovorilo da ne. To je dober odziv na finančno krizo, saj jih negativni vplivi krize ne smejo prestrašiti. Varčevanje je dolgoteren postopek, zato tudi ni primerno, da bi v slabših časih za rast varčevanja delali spremembe.

Pri devetem vprašanju so bili med tistih 27 % anketiranih odgovori izenačeni. Če je anketiranec izvedel spremembo, je varčevalni znesek prenesel v varnejšo naložbo oziroma je privarčevani denar dvignil in ga shranil na bančni račun. Eden izmed anketirancev je navedel, da je zmanjšal vrednost varčevalnega zneska.

Vzroki za te spremembe pa so bili: strah pred izgubo vrednosti že privarčevanega zneska (10 %), večji nakup premičnin (8 %), osebni razlogi (3 %), en anketirance je navedel razlog finančna nezmožnost nadaljnega varčevanja. Strah je največji pobudnik,

da so ljudje prekinili varčevanje v času finančne krize. Za to imajo upravičena dejanja, saj se je vrednost na borzah in skladih nižala vse do leta 2009. Od takrat pa vrednosti počasi rastejo. Veliko ljudi je v tem času izgubilo več kratne vrednosti že privarčevanih zneskov.

V anketnem vprašalniku je sodelovalo 50 ljudi, od tega 84 % žensk. Žal iz tega ne moremo sklepati ali so ženske bolj pripravljene vlagati ali ne. 74 % anketiranih spada v starostno skupino od 26. do 45. leta. Najpogostejša izobrazba anketiranih pa je končana univerzitetna stopnja.

V anketni raziskavi je sodelovalo več kot 70 % ljudi, ki imajo 5. ali 6. stopnjo izobrazbe, te ljudi lahko štejmo kot dobro izobražene. Iz anketnega vprašanja številka 6 pa smo ugotovili, da je bila nagnjenost k tveganju pa je bila zelo nizka. Zato lahko trdim, da višina tveganja ne vpliva le stopnja izobraženosti.

6 SKLEP

Finančna kriza je pojav, ki bo še v prihodnje pustil za sabo veliko negativnih posledic in opustošenj ter tako zaznamoval življenje ljudi. Vseh vzrokov ne bomo mogli odpraviti, potrebno se bo prilagoditi razmeram trga. Eden od načinov je tudi varčevalni načrt, s katerim si bomo lahko zagotovili lepšo prihodnost.

S to zaključno nalogo sem hotela raziskati prav varčevalne navade ljudi v času globalne finančne krize in s pomočjo raziskave odgovoriti na zastavljena raziskovalna vprašanja. Prišla sem do zaključka, da ljudje v veliki večini varčujemo. Najpogosteje varčujemo preko kakšnih varčevalnih produktov, ki jih ponujajo zavarovalnice, banke ali kakšne druge ustanove. S tem ko varčujemo, si hočemo zagotoviti svetlejšo prihodnost. Veliko ustanov nam to omogoča z različnimi tržnimi produkti.

Pri preučevanju zavarovalnih produktov Triglav, d. d., sem ugotovila, da so v času globalne finančne krize povečali število varčevalnih produktov. Med najnovejšimi in zelo konkurenčnimi so produkti Fleks, ki so bili ustvarjeni v času finančne krize prav z namenom, da pritegnejo ljudi k varčevanju. Tako ob sklenitvi kot tudi kasneje se lažje odločamo med različnimi naložbenimi strategijami, kot so samostojna izbira skladov, samodejna prerazporeditev sredstev in finančni cilji. Investicijsko zavarovanje Fleks poleg naložbenega dela vključuje življenjsko zavarovanje za primer smrti. V okviru Investicijskega zavarovanja Fleks se lahko celoviteje zavarujemo z dodatnimi zavarovanji in s tem povečamo svojo finančno varnost kot tudi varnost bližnjih. Omogočajo pa še ostala dodatna zavarovanja, ki nudijo zavarovalcem lažjo odločitev za sklenitev varčevanja.

Najpogostejši vzrok za varčevanje je ta, da si hočemo zagotoviti dodatne finančne prilive, ko ne bomo več aktivno zaposleni. Glede na trenutne razmere na trgu in gibanja cen življenjskih potrebščin, ki se hitreje višajo, kot se višajo plače, si želimo priskrbeti dodatna denarna sredstva. Med mladimi pa je že nekako znano, da pokojnin v sedanji obliki ne bomo doživeli. Med načini varčevanja pa so lahko tudi taki za bližnjo prihodnost, ko si bomo gradili stanovanjski objekt, ali ga prenavljali ali se odločili za nakup le tega. Lahko pa se za varčevanje odločimo na podlagi tega, da želimo svojim otrokom zagotoviti lepšo prihodnost. Mogoče pa nekateri varčevalci preprosto ne vejo kam bi z odvečnim denarjem in tako vlagajo na borzah, skladih, zavarovanjih ... Vzrokov za varčevanje je veliko.

Varčevalci smo dobro seznanjeni o tem, kako se spreminja njihova varčevalna vrednost. Tako smo tudi seznanjeni ali vloženi zneski rastejo, padajo ali ohranjajo vrednost, ker spremljamo razmere na trgih. Če se odločamo za varčevanje, je manj tvegano, če pri tem vztrajajmo več let, saj so varčevanja na kratek rok bolj tvegana. Vlagati je treba na dolgi rok in pustiti da se denar plemeniti. Zato sem bila tudi zadovoljna z odgovori anketirancev, ki so odgovorili da v času krize niso spreminjali

svojih varčevalnih navad. V času finančne krize, ko so skladi in delnice izgubljali na vrednosti, bi jih morali kupovati, vendar veliko ljudi ni imelo oziroma še vedno nima niti za osnovno preživetje. Pravilna odločitev v času finančne krize je, da vloženi denar pustimo in počakamo na boljše razmere na trgih.

Zavedati se moramo, da donosi vnaprej niso nikjer zagotovljeni. V prihodnosti so možne nepredvidene okoliščine (krize, spremembe davčne zakonodaje ...). Nihče nam ne more zagotoviti, koliko denarja bomo dejansko privarčevali in kakšna bo njegova realna kupna moč. Pomembno dejstvo pri varčevanju je, da današnja vrednost enega evra ni enaka jutrišnji.

LITERATURA

- Brank, Nuša. 2010. *Finančna kriza 2009*.
[Http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042325669](http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042325669) (16. 8. 2010).
- Bovha Padilla, Simona. B. I. *Globalna finančna kriza prej in potem*.
[Http://razgledi.net/2008/10/28/global-financial-crisis-before-now-and-after/](http://razgledi.net/2008/10/28/global-financial-crisis-before-now-and-after/)
(3. 6. 2010).
- Cekin.si. B. I. *Obrestna mera*.
[Http://cekin.si/iskanje/obrestna%20mera?secid=11211&query=obrestna+mera%3F&video=on&article=on&forum=on](http://cekin.si/iskanje/obrestna%20mera?secid=11211&query=obrestna+mera%3F&video=on&article=on&forum=on) (3. 6. 2010).
- Glavnik, Mitja. 2005. *Pošten denarni priročnik: Kaj morate vedeti o ustvarjanju denarja*. Ljubljana: Consilium IAM.
- Herjavec, Barbara in Špela Štamol. B. I. *Varčevanje*.
[Http://www.revijakapital.com/mariborcan/clanki.php?idclanka=287](http://www.revijakapital.com/mariborcan/clanki.php?idclanka=287) (10. 8. 2010).
- Individa. B. I. *Osnove vzajemnih skladov*.
[Http://www.skladi.com/malasola.php?novica=264](http://www.skladi.com/malasola.php?novica=264) (20. 4. 2010).
- Končina, Miroslav. 2009. Zavarovalništvo Slovenije v času svetovne krize. V *16. dnevi slovenskega zavarovalništva*, 323–334. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje
- Lubej, Samo. 2005. *Kapitalski trgi*.
[Http://www.financnicenter.si/kapitalskitrg_det.php?id=15](http://www.financnicenter.si/kapitalskitrg_det.php?id=15) (24. 2. 2010).
- Ma, B. B. I. *Zavarovalništvo v Sloveniji raslo kljub krizi*.
[Http://www.delo.si/clanek/108360](http://www.delo.si/clanek/108360) (14. 06. 2010).
- Mancini, Tomaž. 2009. Slovensko gospodarstvo leta 2008. *Slovenski zavarovalniški bilten 2009*, 9 – 10.
- Mojfond. 2005. *Varnost naložbe*. [Http://mojfond.com/varnost_nalozbe.htm](http://mojfond.com/varnost_nalozbe.htm) (3. 6. 2010).
- MSN money. B. I. *Vrednosti skladov*.
[Http://moneycentral.msn.com/detail/stock_quote?Symbol=VPCCX](http://moneycentral.msn.com/detail/stock_quote?Symbol=VPCCX) (16. 8. 2010).
- Sever, Sašo. 2010. *Padec življenjskega standarda vpliva tudi na zavarovalništvo*.
[Http://linktriglav.creativ.si/?id=535&rid=538&cid=540&arhiv=1](http://linktriglav.creativ.si/?id=535&rid=538&cid=540&arhiv=1) (20. 4. 2010).
- STA. 2007. *Slovenska tiskovna agencija*. [Http://www.sta.si/vest.php?id=1331739](http://www.sta.si/vest.php?id=1331739)
(12. 7. 2010).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2010. *Vodič po statistiki*.
[Http://www.stat.si/vodic.asp](http://www.stat.si/vodic.asp) (3. 6. 2010).
- Škufca, Franc. 2008. *Zavarovalništvo na Slovenskem: od začetkov do danes*. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
- Štiblar, Franjo. 2008. *Svetovna kriza in Slovenci*. Ljubljana: ZRC.
- Štiblar, Franjo in Filip Šramel. 2009. Zavarovalništvo Slovenije v času svetovne krize. V *16. dnevi slovenskega zavarovalništva*, 41–58. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
- Triglav. 2008. *Letno poročilo Zavarovalnice Triglav, d. d., 2007*. Poslovni dokumenti, Zavarovalnica Triglav, d. d.
- Triglav. 2009a. *Naložbeno zavarovanje*. Poslovni dokument, Zavarovalnica Triglav, d. d.

- Triglav. 2008b. *Pokojninsko zavarovanje*. Poslovni dokument, Zavarovalnica Triglav, d. d.
- Triglav. 2008c. *Rentno zavarovanje*. Poslovni dokument, Zavarovalnica Triglav, d. d.
- Triglav. 2008d. *Življenjsko zavarovanje*. Poslovni dokument, Zavarovalnica Triglav, d. d.
- Triglav. 2010. *Letno poročilo Zavarovalnice Triglav, d. d., 2009*. Poslovni dokumenti, Zavarovalnica Triglav, d. d.
- Vodušek, Maja. 2006. *Moduli*.
[Http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/Clanek.aspx?ModulID=1&KategorijaID=11&ClanekID=303](http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/Clanek.aspx?ModulID=1&KategorijaID=11&ClanekID=303) (16. 7. 2010).
- Zajc, Drago. 2004. *Globalizacija in vloga malih držav: Slovenija v procesih globalizacije*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Zavod Mladi podjetnik. 2009. *Investiranje v vrednostne papirje*.
[Http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/osebne-finance/10-pravil-za-investiranje-v-vrednostne-papirje](http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/osebne-finance/10-pravil-za-investiranje-v-vrednostne-papirje) (24. 8. 2010).
- Žnidarič, Boris. 2004. *Zavarovalništvo in varnost, zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede in Slovensko zavarovalno združenje.

PRILOGE

Priloga 1 Anketni vprašalnik

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Spoštovani anketiranec,

moje ime je Tamara Lozej, sem študentka Fakultete za management v Kopru in pišem zaključno nalogo o varčevanju v času finančne krize. Prosila bi Vas za sodelovanje pri izpolnitvi anketnega vprašalnika. Vprašalnik je anonimen, rezultati ankete pa bodo uporabljeni izključno v namene zaključne projektne naloge.

Za sodelovanje se Vam že vnaprej zahvaljujem.

1. Ali varčujete?

1 – DA

2 – NE

2. Za kakšen način varčevanja ste se odločili?

1 – vrednostni papirji

2 – depozitno varčevanje

3 – vzajemni skladi

4 – rentno varčevanje

5 – naložbeno življenjsko varčevanje

6 – pokojninsko varčevanje

7 – drugo: _____

3. Koliko časa že varčujete?

1 – manj kot eno leto

2 – od enega do treh let

3 – do pet let

4 – od pet let do deset let

5 – več kot deset let

4. Če varčujete, kaj je bil vzrok za vašo odločitev?

1 – varčevanje je najboljša odločitev kam z »odvečnim« denarjem

2 – dobra reklama, ki me je prepričala v to dejanje

3 – upad vrednosti na finančnih trgih

4 – to je (bil) pravi čas za izboljšanje finančnega stanja v »zrelejšem« obdobju življenja

5 – varčujem za lepšo prihodnost svojih otrok

6 – gradnja oz. obnova stanovanjskega objekta

7 – drugo: _____

5. Ali spremljate gibanje vrednosti svojih privarčevanih zneskov?

1 – DA

2 – NE

6. V kolikšni meri ste pripravljeni tvegati za vaša vložena sredstva?

1 – ničesar, vložena sredstva se ne smejo znižati

2 – vrednost sredstev se lahko zniža do 5 %

3 – vrednost sredstev se lahko zniža do 10 %

4 – vrednost sredstev se lahko zniža nad 10 %

7. Ali ste seznanjeni s trenutno situacijo na finančnih trgih?

1 – DA

2 – NE

8. Ali ste spremenili način vašega varčevanja v obdobju zadnjih treh let?

1 – DA

2 – NE

9. Kakšne vrste spremembo ste izbrali?

1 – vrednost privarčevanih denarnih sredstev sem prenesel v varnejše naložbe

2 – privarčevana sredstva sem shranil v »nogavico«

3 – sprememb nisem izvedel

4 – drugo: _____

10. Kaj je bil vzrok za spremembo, če ste se zanjo odločili?

1 – finančna nezmožnost nadaljnega varčevanja

2 – večji nakup premičnin (pohištvo, avto, ...)

3 – osebni razlogi

4 – strah pred izgubo vrednosti že privarčevanega denarja

5 – drugo: _____

11. Spol

1 – ženska

2 - moški

12. Starost

1 – do 25

2 – od 26 do 35

3 – od 36 do 45

4 – od 46 do 55

5 – nad 55

13. Izobrazba

1 – osnovnošolska

1 – poklicna

2 – srednješolska

3 –višja in visokošolska

4 – univerzitetna

5 – magisterij ali doktorat

Hvala za vaše sodelovanje.